

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Субот Надії Іванівни на тему «Кримінологічні засади протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Характеристика особистості здобувача

Субот Надія Іванівна у 2019 році закінчила Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого за спеціальністю «Правознавство», освітній рівень «бакалавр»; з 2019 по 2021 рр. навчалася в магістратурі Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого за спеціальністю «Право» (з відзнакою). З 2021 вступила до аспірантури Сумського державного університету за спеціальністю 081 «Право».

Тему дисертації затверджено на засіданні Вченої ради СумДУ (протокол № 5 від 11 листопада 2021 року).

З 2019 року має досвід практичної діяльності в юридичній сфері.

За час навчання в аспірантурі Субот Н.І., зарекомендувала себе сумлінним, відповідальним та високопрофесійним науковцем. Опанувала та оволоділа сучасними методами наукових досліджень.

Брала участь у всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема «Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів» (Суми, 2022); «Правові проблеми сучасної трансформації охорони здоров'я» (Запоріжжя, 2023); «Інноваційна наука: пошук відповідей на виклики сучасності» (Житомир, 5 липня 2024 р.).

За результатами дисертаційної роботи опубліковано у 8 наукових працях, з яких 5 статей у фахових наукових виданнях України та науково-періодичних виданнях інших держав та 3 тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Дисертаційна робота Субот Надії Іванівни є комплексним дослідженням, спрямованим на визначення та формування кримінологічних засад протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини.

Актуальність теми дослідження. У контексті інтенсифікації глобалізаційних процесів наявне зростання масштабів транснаціональної злочинності, зокрема нелегальної торгівлі людськими органами, що становить серйозну загрозу національній безпеці та підриває основи міжнародного правопорядку. Глобалізація, сприяючи розмиванню кордонів та інтенсифікації міжнародних зв'язків, створює сприятливе середовище для формування транснаціональних злочинних мереж, що спеціалізуються на контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини.

Особливої актуальності набуває дослідження впливу збройних конфліктів і військових дій на динаміку контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини. Зони бойових дій і

постконфліктні території стають потенційними джерелами нелегального отримання органів, де відсутність ефективного контролю та соціальна дезорганізація створюють сприятливі умови для злочинної діяльності. Військові конфлікти призводять до збільшення кількості вразливих груп населення, які можуть стати жертвами примусового вилучення органів, а також до ускладнення процесів ідентифікації та розслідування таких злочинів.

Пандемія COVID-19 внесла додаткові корективи у функціонування глобальної системи охорони здоров'я, що опосередковано вплинуло на сферу трансплантології. Криза, спричинена пандемією, призвела до зростання попиту на органи для трансплантації через ускладнення доступу до планової медичної допомоги та збільшення кількості пацієнтів з ускладненнями після COVID-19. Водночас обмеження міжнародного сполучення та посилення контролю на кордонах створили нові виклики для злочинних угруповань, змушуючи їх адаптувати свої методи діяльності та шукати альтернативні канали контрабанди.

Глобалізація інформаційного простору та розвиток цифрових технологій також суттєво впливають на характер і способи вчинення кримінальних правопорушень у сфері незаконної трансплантації. Використання криптовалют, анонімних мереж та онлайн-платформ для організації нелегальних трансплантацій вимагає розроблення нових підходів до виявлення та протидії таким кримінальним правопорушенням.

У цьому контексті особливо актуальною є проблема вдосконалення нормативно-правової бази та імплементації міжнародних стандартів у сфері боротьби із транснаціональною злочинністю, пов'язаною з незаконним обігом людських органів та інших анатомічних матеріалів людини. Актуальність дослідження підсилюється потребою в розробленні оптимальних підходів до профілактики та припинення кримінально протиправних діянь у цій сфері, зважаючи на специфіку їхньої латентності та високотехнологічний характер.

Крім того, важливим аспектом є необхідність удосконалення механізмів міжнародного співробітництва у сфері протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини, зокрема обміну інформацією, проведення спільних операцій і гармонізації законодавства різних країн.

Отже, комплексне дослідження кримінологічних аспектів протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини в контексті сучасних глобальних викликів є нагальним завданням юридичної науки. Результати такого дослідження матимуть вагомий теоретичний та практичний значення для вдосконалення системи кримінологічного забезпечення національної безпеки, розроблення ефективних механізмів запобігання та протидії цьому виду злочинності в умовах глобалізації, збройних конфліктів і пандемічних загроз, а також зміцнення міжнародного співробітництва в боротьбі із транснаціональною злочинністю у сфері незаконної трансплантації.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, ухвалених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019; Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2021–2025 роки, затвердженої Постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 26 березня 2021 року, Стратегії реформування державного управління України на 2022–2025 роки, ухваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 року № 831-р; а також у межах науково-дослідних тем Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету «Концептуальні засади реформування системи правоохоронних органів в сучасних умовах трансформації нагляду і контролю щодо забезпечення економічної безпеки України» (номер державної реєстрації – 0120U100474), «Корупція в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови: оптимальна модель протидії» (номер державної реєстрації – 0124U000556), «Засади діяльності правоохоронних органів у сфері контролю за системою залучення і використання МТД: глобалізаційний вимір» (номер державної реєстрації – 0124U000635).

Особистий внесок здобувача у виконання дисертаційної роботи

Дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням. Автором дисертації особисто виконано огляд та аналіз даних літератури за темою наукового дослідження, сформульовані мета роботи, її завдання, створений план. Дисертантом власноруч реалізовані всі етапи дисертаційного дослідження та підготовлені всі розділи роботи з використання сучасних методів наукового дослідження. Дисертантом разом із науковим керівником проведено узагальнення одержаних результатів дослідження, сформульовано основні положення та висновки. Автором самостійно підготовлені матеріали для публікацій та прилюдних виступів.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків та рекомендацій, що сформульовані в дисертації

Дисертаційне дослідження Субот Надії Іванівни виконано на високому методичному рівні з використанням комплексу сучасних методів дослідження. Основні наукові положення та висновки, сформульовані в дисертації, логічно випливають з одержаних результатів та є достатньо обґрунтованими. Вони відповідають поставленій меті та завданням дослідження. Дисертаційну роботу виконано на достатньо обґрунтованому рівні. Чітко структуровано основні напрямки дослідження, зокрема теоретико-правові засади дослідження злочинності у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини; кримінологічний аналіз контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини: стан злочинності та характеристика злочинця; напрямки вдосконалення заходів протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини в Україні.

Наукова новизна результатів

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є одним із перших комплексних досліджень кримінологічних засад протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини. Авторкою запропоновано низку положень, висновків, пропозицій і рекомендацій, що відображають особистий внесок здобувача у висвітлення досліджуваної проблеми:

уперше:

– визначено основні детермінанти злочинності у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини: економічні чинники, стрімкий розвиток медичних технологій, соціальні та культурні чинники, корупція та глобалізація;

– обґрунтовано значення криміналізації та детального окреслення складу кримінального правопорушення контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини для розробки ефективної кримінологічної протидії, що обумовлене тим, що точне визначення об'єкта правопорушення окреслює сферу суспільних відносин, що потребує захисту, а встановлення його предмету уможливорює розробку специфічних механізмів контролю за переміщенням анатомічних матеріалів; розуміння об'єктивної сторони дозволяє ідентифікувати ключові етапи злочинної діяльності для зосередження заходів протидії, тоді як визначення суб'єкта та суб'єктивної сторони створює підґрунтя для розробки цільових профілактичних заходів та методик виявлення потенційних правопорушників;

– сформовано цілісну систему кримінологічних засад протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини, спрямовану на забезпечення законності та етичності у сфері трансплантації, що включає: правові, інституційні, організаційно-управлінські, ресурсні, інформаційно-просвітницькі та етичні засади.

Практичне значення отриманих результатів

Аналіз дисертаційної роботи показав, що дослідження Субот Надії Іванівни доповнюють та поглиблюють знання, щодо кримінологічних засад протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини. Отримані дані дають підставу для подальшого вивчення шляхів удосконалення заходів протидії протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини.

Одержані результати дослідження впроваджено у навчальний та науковий процес Навчально-наукового інституту права Сумського державного університету. Результати дослідження можуть бути використані у практичній діяльності, зокрема, при здійсненні представництва інтересів громадян та при здійсненні процесуального керівництва досудовим розслідуванням та підтримкою державного обвинувачення в межах протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини.

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях, персональний внесок здобувача

За результатами дисертації опубліковано 8 наукових праць, з яких 4 статті у фахових наукових журналах України, 1 стаття в зарубіжному фаховому виданні та 3 тези доповідей у матеріалах конференцій. Сукупність усіх публікацій відображає викладені в дисертації результати дослідження, що відповідає вимогам п. 8, 9 вимог до присудження ступеня доктора філософії «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Субот Н. І. Транснаціональність як ознака злочинів у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 8. С. 380–383. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-8/872>.
2. Субот Н. І. Міжнародний досвід протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини. *Актуальні проблеми політики*. 2023. № 72. С. 110–117. DOI: <https://doi.org/10.32782/app.v72.2023.15>.
3. Subot N. I. Criminology characteristics of a person who commits smuggling transplant organs and other human anatomical materials. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024, № 3. С. 476–479. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.03.82>.
4. Субот Н. Гармонізація кримінального законодавства України з директивами ЄС у сфері протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини: правовий аналіз та перспективи імплементації. *ALFRED NOBEL UNIVERSITY JOURNAL OF LAW*. 2024. № 1. С. 82–87. DOI: [10.32342/2709-6408-2024-1-8-9](https://doi.org/10.32342/2709-6408-2024-1-8-9).
5. Субот Н. І. Протидія контрабанді трансплантаційних органів: імплементація зарубіжного досвіду в Україні. *Право і суспільство*. 2024. № 3. С. 244–249. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.3.37>
6. Субот Н. І. Поняття та ознаки злочинності у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини. *Реформування правової системи в контексті Євроінтеграційних процесів* : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–20 травня 2022 р. Суми : Сумський державний університет, 2022. С. 528–532.
7. Субот Н. І. Правові засади юридичної відповідальності за контрабанду органів для трансплантації та інших анатомічних матеріалів людини. *Правові проблеми сучасної трансформації охорони здоров'я* : збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Запоріжжя, 30–31 травня 2023 р.) / за заг. ред. Ю. М. Колесника. Запоріжжя : ЗДМФУ, 2023. С. 83–86.

8. Субот Н. І. Глобалізація як детермінант злочинності у сфері контрабанди трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини. *Інноваційна наука: пошук відповідей на виклики сучасності* : збірник наукових праць з матеріалами II Міжнародної наукової конференції, м. Житомир, 5 липня 2024 р. Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця : УКРЛОГОС Груп, 2024. С. 53–54.

Оцінка мови та стилю дисертації

Матеріали дисертації викладено українською мовою, послідовно за формально-логічною структурою з дотриманням наукового стилю написання.

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно, і не мають ознак плагіату. Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням аспіранта Субот Надії Іванівни.

Відповідність фаху

Дисертаційна робота відповідає спеціальності 081 Право.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

За результатами перевірки дисертаційної роботи Субот Надії Іванівни на тему «Кримінологічні засади протидії контрабанді трансплантаційних органів та інших анатомічних матеріалів людини», на наявність ознак академічного плагіату встановлено коректність посилань на першоджерела для текстових та ілюстративних запозичень; навмисних спотворень не виявлено. Звідси можна зробити висновок про відсутність порушень академічної доброчесності.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Субот Надії Іванівни за актуальністю проблеми, методичними підходами, обсягом, ґрунтовністю аналізу та інтерпретацією отриманих даних, повнотою викладу принципів наукових положень, науково-теоретичним та практичним значенням повністю відповідає вимогам п. 6 «Порядку присудження ступеня доктор філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а дисертантка, з урахуванням виконання у повному обсязі освітньої складової освітньо-наукової програми та індивідуального плану наукової роботи, заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Голова апробаційної ради
зі спеціальності 081 «Право»,
директор Навчально-наукового
інституту права
доктор юридичних наук, професор

Анатолій КУЛІШ